

پرده گردانی

ارشد تهماسبی

www.ketab.ir

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران ۱۴۰۰

-
- سرشناسه : تهماسبی، ارشد، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور : پرده گردانی / ارشد تهماسبی.
مشخصات نشر : تهران: ماهور، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۴۰۰ ص؛ پارتیسیون.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۹۳-۷
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتاب نامه: ص. ۴۰۰.
موضوع : موسیقی ایرانی
Music, Iranian*
موسیقی ایرانی -- دستگاهها
Music, Iranian -- Dastgah*
رده بندی کنگره : ML۳۴۴/۵
رده بندی دیویی : ۷۸۹
شماره ی کتابشناسی ملی : ۸۶۵۶۹۰۱
-

موسسه نشری فرهنگی - هنری ماهور

تهران، خیابان حقوقی، پلاک ۱۷۵۵۱۶، طبقه همکف

کد پستی: ۷۷۵۰۲۴۰۰

تلفن: ۷۷۵۰۲۴۰۰

www.mahoor.com

info@mahoor.com

پرده گردانی

ارشد تهماسبی

تصویرگری جلد: ملیحه محسنی
صفحه آرای: پویا دارابی
چاپ اول: ۱۴۰۰
تعداد: ۱۰۰۰ جلد
لیتوگرافی: باران
چاپ: معرفت
صحافی: معین

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۹۳-۷ ISBN: 978-964-8772-93-7

مقدمه

تا حدود سیصد سال قبل نظام موسیقی ایران بر اجرای «مقام» استوار بود. از اواخر دوره صفویه، نظام جدیدی در کنار این سیستم رایج قدیمی حیات خود را آغاز کرد و رفته رفته، در اوایل دوره قاجار کاملاً فراگیر و تثبیت شد و به این ترتیب موسیقی مقامی قدیم منسوخ گشت. نظام امروزی موسیقی، که بر اساس به کار گرفتن چند «مقام» در مجموعه‌هایی گسترده به نام «دستگاه» شکل گرفته، متکی بر «تنوع‌مداری» و استفاده از فضاها و صوتی متفاوت است زیرا هریک از مقام‌های تشکیل‌دهنده دستگاه بستر صوتی و فواصلی متفاوت از مقام‌های دیگر آن دارند. به این ترتیب ماهیت و سیر طبیعی دستگاه را باید متکی بر تعویض مقام یا «پرده‌گردانی» دانست.

فرض ما بر این است که مراجعان این کتاب با مفاهیم و اصطلاح‌هایی چون ردیف، دستگاه، مقام، مایه، گوشه، مرکب‌نوازی و ... آشنایی دارند و البته تمامی این موارد و همچنین مفاهیم کلی، و نیز طبقه‌بندی موسیقی دستگاهی را پیش از این در کتاب گوشه سیر در سیاره‌ها شرح داده‌ایم و در اینجا تنها بر موضوع «پرده‌گردانی» تمرکز خواهیم داشت. در این مجال، جدای از موشکافی در پرده‌گردانی‌های مرسوم در ردیف‌ها، نشان خواهیم داد که از چه راه‌هایی می‌توان به پرده‌گردانی‌های متنوع‌تر از آنچه در عرف موسیقی رایج است پرداخت و طبیعتاً فصل الخطاب ما در اینجا هنجاریان موسیقی هستند.

— توضیح مقام

هر مقام یک بستر صوتی هشت‌نتی خاص خود دارد. اولین نت بستر صوتی مقام را، که مرکز ثقل ملودی است و معمولاً ایست‌های پایانی بر آن صورت می‌گیرد، «محور» می‌نامیم.^۱ بنابراین بستر صوتی مقام شور با بستر صوتی مقام‌های ماهور و چهارگاه و ... تفاوت دارد:

[۰۰۱] فواصل بستر صوتی مقام شور در مایه دُ

۱. در بعضی مقام‌ها مثل همایون و افشاری، ایست می‌تواند روی دوسه نت صورت بگیرد. مثلاً در افشاری مایه دُ (= نت محور)، غیر از ایست بر محور، می‌توان روی نت‌های لا کرن و سل (= محور شور) و فاهم توقف کرد.